

LUCRAREA LUI I. V. STALIN « PROBLEMELE ECONOMICE ALE SOCIALISMULUI ÎN U.R.S.S. » ȘI SARCINILE LINGVIȘTILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

DE

PROFESOR DIMITRIE MACREA

Munca de introducere a marxismului în lingvistică, care constituie una din sarcinile de seamă trasate lingviștilor de către I. V. Stalin, poate fi întreprinsă cu succes numai prin studierea aprofundată a operelor clasicilor marxism-leninismului și prin aplicarea în lingvistică a îndrumărilor lor de bază referitoare la științele sociale.

În afară de opera genială a lui I. V. Stalin «Marxismul și problemele lingvisticii», consacrată în mod direct problemelor limbii, în lucrările lui Marx, Engels, Lenin și Stalin se găsesc numeroase indicații prețioase asupra concepției materialiste despre limbă, pe care lingviștii au datoria să le studieze și să le folosească, pentru ca cercetările lor să fie rodnice.

Încă în 1913, I. V. Stalin, în lucrarea sa «Marxismul și problema națională», a arătat cu claritate locul primordial al limbii în viața oricărei națiuni, după cum rezultă din definiția atât de completă dată de el națiunii: «Națiunea este o comunitate stabilă de oameni, istoricește constituită și care a luat naștere pe baza comunității de limbă, de teritoriu, de viață economică și de factură psihică, ce se manifestă în comunitatea culturii»¹.

Această lucrare, ca și «Problema națională și leninismul», scrisă în 1927, arată preocupările permanente ale lui I. V. Stalin, ca om de știință și om de stat, referitoare la problemele de limbă, preocupări care s'au concretizat apoi în geniala sa operă «Marxismul și problemele lingvisticii», apărută în 1950.

Ultima lucrare scrisă de I. V. Stalin, «Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.», apărută în 1952, deși este consacrată îndeosebi proble-

¹ I. Stalin, Opere, vol. 2, ed. P.M.R. 1949, p. 312.

melor economiei socialiste, este un izvor neprețuit de idei pentru toate științele sociale, din rândul cărora face parte și lingvistica. Aceasta se explică prin faptul că I. V. Stalin privește problemele științelor sociale din punctul de vedere unitar al teoriei marxist-leniniste și de aceea orice generalizare pe care o face asupra unui domeniu de fapte are o legătură firească cu preocupările teoretice ale științelor înrudite. Fiecare lucrare a lui I.V.Stalin, consacrată unei probleme speciale, a însemnat astfel întotdeauna o îmbogățire a tezaurului științei marxist-leniniste în general, prin descoperirea de noi legi, în cele mai variate ramuri ale științei.

Așa precum economiștii au găsit în « Marxismul și problemele lingvisticii » precizarea genială a raporturilor dintre bază și suprastructură, tot astfel și lingviștii trebuie să folosească pentru disciplina lor bogatele idei cuprinse în « Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. », îndeosebi cele asupra naturii obiective a legilor economice, asupra funcționării în timp a acestor legi și a posibilității folosirii lor pentru progresul societății. Aceste teze geniale aduc noi precizări în cercetările asupra legilor dezvoltării limbii în legătură cu dezvoltarea societății și în studiul concret al acestor relații în regimul capitalist și socialist, a căror structură I. V. Stalin a analizat-o în mod aprofundat în cea din urmă lucrare a sa.

În articolul de față vom căuta să arătăm felul în care lingviștii din țara noastră pot folosi în munca lor teoretică și practică bogatele idei cuprinse în « Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. ».

Prima teză de mare însemnătate teoretică pentru știință, pe care I. V. Stalin o dezvoltă în această lucrare, este cea privitoare la caracterul obiectiv al legilor care acționează în natură și societate și la posibilitatea folosirii lor de către oameni. Această teză are ca bază recunoașterea caracterului obiectiv al materiei, a caracterului obiectiv al legilor mișcării materiei, care constituie punctul de plecare al concepției materialismului dialectic. « Marxismul, scrie I. V. Stalin, concepe legile științei — indiferent dacă este vorba de legile științelor naturii sau de legile economiei politice — ca o oglindire a proceselor obiective care au loc independent de voința oamenilor. Oamenii pot să descopere aceste legi, să le cunoască, să le studieze, să țină seama de ele în acțiunile lor, să le folosească în interesul societății, dar ei nu pot să le schimbe sau să le suprimă. Cu atât mai mult ei nu pot să formeze sau să creeze noi legi ale științei »¹.

Subliniind caracterul obiectiv al legilor naturii și societății, I. V. Stalin îndeamnă pe oamenii de știință să cerceteze aceste legi potrivit naturii specifice a fenomenelor din diferitele domenii ale lumii obiective, ferindu-i astfel de aplicarea mecanică a unei scheme generale la fapte calitativ deosebite.

¹ I. Stalin, Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S., Editura pentru literatură politică, 1952, ediție legată p. 11.

În domeniul lingvisticii, teza despre caracterul obiectiv al legilor în științele sociale are o mare importanță teoretică și practică, îndeosebi în ceea ce privește legile dezvoltării și funcționării limbii.

Limba este un produs social condiționat de un factor obiectiv: societatea în dezvoltarea activității ei îndelungate și multilaterale. Legile ei de dezvoltare oglindesc procese obiective care au loc independent de voința oamenilor. De aceea limba nu poate fi studiată și cunoscută științific decât în legătură cu istoria societății, adică a poporului care a creat-o și o vorbește. Ea nu este creată de indivizi după bunul plac al fanteziei lor, ci este condiționată de întreaga dezvoltare istorică a societății.

Legile dezvoltării și funcționării limbii pot fi cunoscute și folosite de oameni, dar — la fel ca și în economie — ele nu pot fi schimbate sau șterse. Încercările făcute în țara noastră de reformatori interesați, ca latiniștii, Eliade Rădulescu cu italianismul său, Aron Pumnul cu purismul, au eșuat în mod lamentabil fiindcă au nesocotit esența obiectivă a naturii limbii și a legilor ei de dezvoltare. În lingvistica marxistă, cercetarea legilor istorice obiective ale dezvoltării limbii este una din problemele ei centrale.

Teza stalinistă despre caracterul obiectiv al legilor limbii este o puternică armă împotriva teoriilor neștiințifice, bazate pe concepția burgheză a idealismului subiectiv, după care fundamentul a tot ceea ce există nu este materia, natura, ci conștiința subiectivă a omului. Astfel, spre exemplu, idealismul subiectiv al lui Karl Vossler și al școlii sale concepe limba ca o creație individuală și ca fruct al intuiției artistice a omului. Pentru școala lui F. de Saussure, dezvoltarea limbii are ca substrat principiul analogiei și al comodității, deci procedee raționaliste și psihologice, iar nu factori de natură obiectiv-istorică. Semanticismul american, reprezentat de Carnap și Chase, concepe limba ca un sistem arbitrar de semne, ca o convenție între oameni, susținând că ea n'ar exprima deci realitatea obiectivă, pe care oamenii nici nu o pot cunoaște.

Rupând limba de gândire și de istorie, concepțiile idealiste ajung în mod firesc la idei absurde, ca cea despre posibilitatea unei limbi universale simplificate, cu caracter artificial și cosmopolit, sărăcită de conținutul bogat al limbilor create și vorbite de popoare. O asemenea limbă n'ar putea fi altceva decât o tehnică fără viață, deoarece ea n'ar putea constitui niciodată o formă a culturii naționale și un mijloc de dezvoltare a vieții materiale și spirituale a popoarelor.

Intenția de a crea o astfel de limbă confirmă pe deplin teza lui I. V. Stalin despre încercările pe care le fac clasele dominante de a influența dezvoltarea limbii și de a introduce în ea cuvinte și expresii care corespund mentalității și intereselor lor de clasă. O limbă universală, fabricată după rețeta lingviștilor idealști, n'ar fi decât expresia tendințelor cosmopolite și de dominație a capitalismului monopolist.

I. V. Stalin a arătat că și în economia politică s'au formulat asemenea teorii subiectiviste, după care legile economice ar putea fi schimbate în mod arbitrar de către oameni, teorii care nu pot duce însă — arată I. V. Stalin — decât la aventură și la lichidarea economiei politice ca știință.

Idealismul în lingvistică prezintă o mare primejdie în domeniul stabilirii naturii limbi și a legilor ei de dezvoltare, care este chiar punctul de plecare al studiilor și cercetărilor lingvistice. El este cauza esențială a stagnării actuale a lingvisticii occidentale și frâna care a oprit până de curând dezvoltarea lingvisticii pe baze științifice în țara noastră. De aceea adâncirea în spirit marxist, pe baza noii lucrări a lui I. V. Stalin, a studiilor despre natura istorică obiectivă a legilor limbii și despre caracterul specific al acestor legi, spre deosebire de alte fenomene sociale, constituie o sarcină teoretică de seamă în munca lingviștilor români.

O altă teză stalinistă despre caracterul legilor economice, care se poate aplica și limbii, potrivit domeniului ei specific, este cea despre limitarea acțiunii acestor legi la o anumită perioadă istorică. « Una dintre particularitățile economiei politice constă în faptul că legile ei, spre deosebire de legile științelor naturii, nu sunt legi de lungă durată, că aceste legi sau în orice caz majoritatea lor acționează în decursul unei perioade istorice determinate, după care ele cedează locul unor noi legi. Legile acestea însă nu sunt suprimate, ci își pierd puterea datorită unor noi condiții economice și părăsesc scena pentru a ceda locul unor legi noi, care nu se creează prin voința oamenilor, ci apar pe baza unor noi condiții economice¹.

I. V. Stalin arată că în capitalism acționează legi ca: legea concurenței și anarhiei în producție, legea plusvalorii, legea economică fundamentală a capitalismului contemporan; în socialism acționează legea economică fundamentală a socialismului, legea dezvoltării planice, proporționale, a economiei naționale etc.

Aceste legi sunt o reflectare profundă și fidelă a proceselor obiective și reale din economia capitalistă și socialistă.

Limitarea legilor economice la o anumită perioadă corespunzătoare unor anumite condiții istorice dă lingviștilor o prețioasă îndrumare de a cerceta în mod istoric acțiunea de dezvoltare a limbii. Istoria oricărei limbi ne arată de fapt că într-o anumită perioadă a dezvoltării ei au funcționat anumite legi, care, cu timpul, și-au pierdut puterea de acțiune, înlocuite fiind treptat cu legi noi, purtătoare a elementelor noii calități. Un caz foarte cunoscut, în istoria limbii române, de lege care a acționat până la un moment dat, pierzându-și apoi puterea, este transformarea lui *l* intervocalic în *r* în cuvintele moștenite din latină (*mola-moară, sale-sare, sole-soare*). Această lege își încetase acțiunea

¹ I. Stalin, Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S., Editura. pentru literatură politică, ediție legată, 1952, p. 15.

în momentul când am venit în contact cu Slavii, deoarece nu o găsim în niciunul din cuvintele de origine slavă ale limbii române. În schimb, odată cu elementele slave intrate în limba noastră, se produce și în elementele latine, după model slav, transformarea oricărui *e* inițial în *ie* (*iel, ieste, ieu*), lege care este în plină acțiune și astăzi.

Limba, fiind un produs istoric, nici nu poate avea legi fixe și eterne, deoarece funcțiunea ei de bază fiind asigurarea comunicării între oameni și schimbul de idei în procesul producției sociale, ea se dezvoltă în funcție de necesitățile tot mai complexe ale relațiilor dintre oameni, în funcție de nevoile lor crescânde de comunicare.

În dezvoltarea limbii acționează deci succesiv diferite legi care nu au o durată egală.

Dar studiul limbii într'o anumită perioadă a dezvoltării ei nu trebuie nicidecum să ducă la concluzia eronată a lui N. I. Marr și a școlii sale despre evoluția stadială a limbilor în funcție de schimbarea diferitelor formații social-economice.

În « *Marxismul și problemele lingvisticii* », I. V. Stalin a demonstrat în mod clar că limba nu este un produs de clasă, ci o creație a întregului popor și că ea servește toate clasele sociale de-a-lungul unui șir de epoci.

Arătând că limba « este produsul unei întregi serii de epoci, în decursul cărora ea capătă formă, se îmbogățește, se dezvoltă și se șlefuește »¹, I. V. Stalin a definit cu precizie corelația dintre dezvoltarea limbii ca mijloc de comunicare și condițiile istorice concrete în care ea se dezvoltă. Evoluția dela limbile gentile la limbile triburilor, apoi dela acestea la acelea ale popoarelor și la cele naționale, indică treptele istorice ale dezvoltării limbilor, strâns legate de istoria societăților care le-au creat și le vorbesc. Alte legi determină dezvoltarea limbilor în formația istorică a triburilor, alte legi în epoca capitalistă și altele în viitorul socialist al omenirii.

Atunci când I. V. Stalin arată că legea economică fundamentală a capitalismului contemporan este « asigurarea profitului capitalist maxim prin exploatarea, ruina și pauperizarea majorității populației țării respective, prin aservirea și jefuirea sistematică a popoarelor din alte țări, mai ales din țările înapoiate, în sfârșit, prin războaie și prin militarizarea economiei naționale utilizate pentru asigurarea profiturilor celor mai ridicate »¹, el definește toate procesele caracteristice acestui regim, esența lui, care se manifestă în toate sectoarele de activitate. În cadrul acestui sistem se poate vedea lipsa condițiilor dezvoltării limbilor, așa precum tot atât de lămurit își poate da oricine seama de perspectivele dezvoltării limbilor în socialism, în care acțio-

¹ I. Stalin, *Marxismul și problemele lingvisticii*, Editura pentru literatură politică, 1953 p. 8.

² I. Stalin, *Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.*, Editura pentru literatură politică, ediția legată, 1952, p. 89.

nează legea economică fundamentală a socialismului: « asigurarea satisfacerii maxime a nevoilor materiale și culturale mereu crescânde ale întregii societăți prin creșterea și perfecționarea neîntreruptă a producției socialiste pe baza tehnicii celei mai înalte »¹.

Cele două orânduirii, cu caracteristicile lor fundamentale diferite, oferă un exemplu concret de aplicare a îndrumării staliniste de a studia legile dezvoltării limbii în legătură cu dezvoltarea societății. Analiza profundă a situației limbilor în cele două orânduirii și a legilor dezvoltării lor a fost făcută de I. V. Stalin mai întâi în lucrarea lui clasică « Problema națională și leninismul », în care a arătat în mod clar că dezvoltarea limbii este guvernată de legi diferite în cele două perioade, adică *până* la victoria socialismului pe scară mondială și *după* această victorie².

Vorbind de regimul capitalist, I. V. Stalin a arătat că în cadrul statelor burgheze nu există limbi egale în drepturi. Statele și națiunile burgheze se conduc după dreptul forței. În capitalism, raporturile dintre limbi corespund relațiilor de producție existente în acest regim, adică sistemului de dominație colonială, de exploatare, războaie și aservire națională. În capitalism există limbi învinse și învingătoare, limbi ale popoarelor stăpânitoare și limbi ale popoarelor oprimite, pe care asupritorii au încercat întotdeauna să le înnăbușe, deoarece prin limbă popoarele își afirmă specificul lor cultural și o folosesc ca armă de luptă pentru apărarea instituțiilor și a drepturilor lor naționale.

Capitalismul în faza lui finală, imperialismul, îndreptat împotriva suveranității statelor mici, se folosește de limbă ca armă pentru dominația asupra altor popoare. Un exemplu din lumea imperialistă, în această privință, este teoria superiorității limbii engleze asupra celorlalte limbi, teorie care caută să arate avantajele ce ar rezulta pentru diferitele popoare dacă acestea ar renunța la limba lor națională și ar vorbi toate englezește.

Orânduirea socialistă, în care acționează legea economică fundamentală: « asigurarea satisfacerii maxime a nevoilor materiale și culturale mereu crescânde ale întregii societăți prin creșterea și perfecționarea neîntreruptă a producției socialiste pe baza tehnicii celei mai înalte », făurește toate condițiile pentru înflorirea deplină a națiunilor socialiste, a culturii și a limbilor naționale. Ca o întrupare a acestei concepții, ca exemplu al soartei limbilor în socialism, este orânduirea socialistă sovietică, în care se aplică politica națională leninist-stalinistă. Față de Rusia țaristă, în care domnea ura între naționalități, iar limbile neruse erau persecutate sau interzise, în U.R.S.S. se folosesc astăzi numeroase limbi, multe din ele devenind limbi scrise abia sub puterea sovietică.

Astăzi, și în Republica Populară Română, prin politica Partidului Muncitoresc Român, minoritățile naționale se bucură de toată libertatea de a folosi

¹ Ibid. p. 92.

² I. Stalin, Opere, ed. P.M.R. 1951, vol. 11, p. 366—389.

limba lor, statul ocrotind deplina dezvoltare a ființei lor naționale, prin deschiderea de școli numeroase de toate gradele, instituții de artă și cultură, ziare și reviste în limbile minorităților naționale.

Această situație este cu totul firească în socialism, unde crearea și dezvoltarea culturilor socialiste în conținut este de neconceput fără dezvoltarea limbii, deoarece « limba națională este o formă a culturii naționale », scrie I. V. Stalin ¹.

« Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. » nu este numai o excepțională călăuză științifică, ideologică pentru diferite domenii ale științei, ci și un model al îmbinării dintre teorie și practică, dintre știință și acțiunea de construire a socialismului.

Marele ecou pe care operele lui I. V. Stalin l-au avut întotdeauna în lumea științei, ca și în marile mase, constă, în primul rând, în faptul că ele au răspuns întotdeauna nevoilor arzătoare ale actualității, că ele au însemnat un sprijin dat popoarelor în lupta lor pentru pace și socialism. « Toate operele tovarășului Stalin — scrie P. Iudin — sunt un model de legătură între teoria și practica revoluționară. Lucrarea sa „Marxismul și problemele lingvisticii“, cu tot caracterul specific al obiectului, este legată dela un capăt la altul de problemele cele mai importante ale construirii socialismului, de lupta împotriva reacțiunii imperialiste pentru libera dezvoltare a națiunilor, a limbilor și culturilor lor naționale. Această lucrare este dela început până la sfârșit o operă polemică, îndreptată împotriva dușmanilor marxismului, împotriva confuziei ideologice. „Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.“ constituie un nou model de felul cum trebuie legate problemele cele mai generale ale teoriei de sarcinile actuale ale Partidului și de felul cum trebuie dusă lupta împotriva dușmanilor și denaturatorilor marxismului, sub orice steag s'ar ascunde ei » ².

Atunci când I. V. Stalin analizează în această lucrare procesul pieirii inevitabile a capitalismului și arată căile trecerii spre socialism și spre comunism, el trasează oamenilor de știință nu numai sarcina studierii teoretice a acestor procese, ci le indică și locul și funcția lor practică în desfășurarea acestui proces.

Una din tezele fundamentale ale lucrării lui I. V. Stalin « Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. » este aceea a folosirii legilor obiective în interesul societății. De aici rezultă pentru omul de știință că el poate aduce neprețuite foloase societății pe baza legilor obiective pe care trebuie să le cunoască și pe care este obligat să se sprijine.

¹ I. Stalin, *Marxismul și problemele lingvisticii*, Editura pentru literatură politică, 1953, p. 19.

² P. Iudin, *Lucrarea lui I. V. Stalin « Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. »*, baza dezvoltării mai departe a științelor sociale, în « *Lupta de clasă* », martie-aprilie 1953, p. 119—120.

În faza trecerii dela capitalism la socialism, știința nu poate sta pasivă, adică să înregistreze numai realitatea faptelor și legilor obiective, ci ea trebuie să contribuie, pe baza acestor legi, la consolidarea acestui proces, la construirea noii ordini sociale, la organizarea ei.

Lingvistica are și ea în acest proces sarcini importante și de mare răspundere pentru dezvoltarea culturii socialiste.

Lingviștii burghezi servesc interesele societății burgheze, interesele capitalismului. Ei s'au pus în slujba naționalismului și a șovinismului, fiindcă aceste manifestări corespund intereselor burghezilor exploatare. Cultivarea limbii, grija pentru dezvoltarea ei în folosul marilor mase, este absentă din preocupările lor, deoarece ridicarea culturală a mulțimilor devine un obstacol în calea dominației și a exploatării. Lingviștii burghezi se izolează în preocupări fără legătură cu interesele vitale ale poporului, în adunări de fapte pe care le interpretează în mod idealist și neștiințific. Nu este de mirare deci că poporul nostru a fost lipsit sub regimul burghezo-moșieresc de cele mai indispensabile lucrări pentru studiul și cultivarea limbii, ca gramatica, un dicționar științific și o ortografie științifică a limbii române. Clasele conducătoare din trecut nu erau interesate în elaborarea acestor lucrări, ele vorbind cu preferință limbi străine și disprețuind limba națională a poporului.

Socialismul, asigurând satisfacerea maximă a nevoilor materiale și culturale mereu crescânde ale societății, se înfăptuiește în cadrul unui mare avânt cultural al maselor muncitoare. Lichidarea analfabetismului, creșterea masivă a tipăriturilor și publicațiilor, dezvoltarea învățământului, ridicarea nivelului ideologic și politic al maselor, dezvoltarea științelor și a artelor sunt elemente de bază ale politicii culturale în statele care construiesc socialismul.

Această înflorire a culturii presupune ca o condiție de bază cunoașterea aprofundată a limbii, a posibilităților ei de exprimare a gândurilor și sentimentelor. I. V. Stalin a arătat că limba constituie un puternic instrument de luptă și de dezvoltare a societății, că ea este o armă prețioasă la îndemâna celui ce știe s'o folosească în izbânda unei cauze. Importanța limbii în lupta pentru dezvoltarea societății face ca lingvistica să cunoască în țările care merg spre socialism o mare înflorire. Dar prin lingvistică nu se mai înțelege, ca în trecut, o muncă de adunare de date, de arhivă a limbii și de preocupări îndepărtate de nevoile maselor. Lingvistica stalinistă însemnează nu numai studiul științific al limbii de pe poziția materialismului dialectic și istoric, ci și știința despre dezvoltarea și perfecționarea limbilor, despre înflorirea limbilor naționale.

Analizând într'un vast studiu consecințele de ordin teoretic și practic ce se impun lingvisticii prin apariția lucrării lui I. V. Stalin « Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. », savantul sovietic Acad. V. V. Vinogradov arată care sunt sarcinile lingvisticii sovietice în condițiile trecerii dela socialism

la comunism¹. Aceste sarcini sunt specifice dezvoltării actuale a culturii socialiste în U.R.S.S., unde dezvoltarea orașelor, înflorirea culturii, lichidarea contradicțiilor dintre sat și oraș și dintre munca fizică și intelectuală cer lingviștilor sovietici o muncă permanentă de studiere și cultivare a limbilor popoarelor din U.R.S.S. Transformările istorice din perioada construirii socialismului și din faza trecerii spre comunism se oglindesc cu prisosință în vocabularul limbilor popoarelor socialiste din U.R.S.S., în stilul vorbit și scris, în structura fonetică a limbii, în dezvoltarea limbilor comune ale acestor popoare, în restrângerea continuă a formelor dialectale. Una din sarcinile de bază ale lingviștilor sovietici este deci, după Acad. V. V. Vinogradov, studierea aprofundată a legilor acestui proces și sprijinirea, pe baza lor, a dezvoltării și perfecționării limbilor popoarelor din U.R.S.S.

Sarcinile lingviștilor români corespund condițiilor specifice construirii socialismului în țara noastră. Ele consistă în primul rând în publicarea cât mai urgentă a Gramaticii și Ortografiei limbii române, în terminarea și publicarea Dicționarului limbii române contemporane, în publicarea Atlasului lingvistic, aceste lucrări constituind instrumentele de bază pentru cunoașterea științifică și cultivarea limbii noastre.

Institutele de lingvistică din București și Cluj ale Academiei R.P.R., precum și colectivul din Iași, au început în acest an să studieze, în colaborare, următoarele probleme de bază ale lingvisticii noastre: formarea limbii române, rolul elementului slav în evoluția ei, fondul ei principal de cuvinte, structura ei gramaticală, structura ei fonetică, dialectele și graiurile ei populare.

Aceste studii vor putea înlătura desigur deformările idealiste și naționalist-șovine care au dominat în studierea acestor probleme în lingvistica noastră din trecut.

În afară de aceste lucrări asupra limbii române, Institutul de lingvistică din București a elaborat un Dicționar ruso-român, cuprinzând 50.000 de cuvinte, care va fi dat la tipar în cursul acestui an, iar Institutul de lingvistică din Cluj, un Dicționar româno-maghiar, care va fi dat la tipar deasemenea în cursul acestui an.

Dar planurile de lucru ale Institutelor noastre de lingvistică trebuie să mai cuprindă o serie întreagă de probleme de aceeași mare importanță pentru cunoașterea științifică a limbii noastre și care, în trecut, nu au fost nici măcar formulate: procesul de formare a limbii literare și naționale pe baza graiului muntean și modificările survenite în lexic și structura gramaticală prin trecerea dela limba poporului la limba națională; raporturile dintre limba populară vorbită și cea literară în diferite faze ale istoriei noastre culturale și politice; procesul formării cuvintelor și al modificării sensului lor în legătură cu dezvoltarea limbii.

¹ V. V. Vinogradov, *Voprosi iazikoznaniia v svete truda I. V. Stalina « Ekonomiceskie problemî soțializma v S.S.S.R. i reșenii XIX s'ezda K.P.S.S. »*, în « *Voprosi iazikoznaniia* », 1953, nr. 1.

tarea vieții noastre istorice; dezvoltarea terminologiei tehnice în legătură cu dezvoltarea producției; dezvoltarea terminologiei științifice și filosofice în limba noastră; rolul marilor noștri scriitori în dezvoltarea limbii literare, legătura dintre dezvoltarea limbii și a literaturii etc.

O sarcină deosebit de importantă care revine lingviștilor români este problema unificării terminologiei noastre științifice și, în legătură cu aceasta, problema traducerii adecvate a termenilor tehnici împrumutați din alte limbi îndeosebi din limba rusă.

Marile transformări care au loc astăzi în Patria noastră și în toate țările de democrație populară, crearea unei industrii puternice, transformarea socialistă a agriculturii pe baza mecanizării, înflorirea științelor și tehnicii, se fac cu ajutorul marelui popor sovietic. În acest proces de dezvoltare, influența limbii ruse se manifestă în mod creator prin adoptarea în limba noastră a unui mare număr de cuvinte și termeni care desemnează noțiunile noi ale societății socialiste. Importanța rolului limbii ruse « ca izvor de îmbogățire a vocabularului tuturor limbilor naționale din Uniunea Sovietică și din țările de democrație populară, precum și legile de formare a fondului internațional de cuvinte al culturii socialiste, constituie o problemă actuală, legată de dezvoltarea limbilor națiunilor socialiste », scrie revista « Voprosi iazikoznaniia » în articolul ei program¹.

Cuvinte ca: *colhoz*, *sovhoz*, *stahanovist* și sensuri cu totul noi date unor cuvinte ca: *partid*, *partinic*, *partinitate*, *critică*, *autocritică* și altele au astăzi o circulație comună în toate limbile popoarelor care construiesc socialismul, ele intrând în fondul internațional de cuvinte al culturii socialiste.

Problema traducerii exacte a termenilor care denumesc noțiuni științifice și politice, pentru care nu există încă, în limba română, cuvinte corespunzătoare, este deosebit de importantă și actuală.

Un exemplu grăitor în această privință îl formează chiar traducerea în limba română a genialei lucrări a lui I. V. Stalin « Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. », în care o serie de termeni importanți, ca *narodnost'*, *saconomernost'*, *planomerno*, *planomernost'*, nu au fost redați cu adevăratul lor sens din limba rusă, nu numai din vina traducătorilor, ci și din lipsa unor corespunzătoare românești pentru acești termeni.

În problema traducerii termenilor științifici, lingviștilor le revine sarcina ca împreună cu specialiștii din economie și din alte domenii să soluționeze problemele legate de transpunerea în mod just în limba română a cuvintelor care desemnează noțiunile noi, specifice organizării și culturii socialiste.

Opera lui I. V. Stalin « Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. », prin importanța ei călăuzitoare pentru toate științele sociale, este o contribuție

¹ Sarcinile lingvisticii sovietice în lumina lucrărilor lui I. V. Stalin și revista « Voprosi iazikoznaniia » în « Studii și cercetări lingvistice », anul III, 1952, p. 113.

excepțională și pentru dezvoltarea lingvisticii, pentru lichidarea lipsurilor și rămănelor în urmă în această disciplină. Ea ne face să vedem că una din principalele cauze ale greșelilor în științele sociale, deci și în lingvistică, este insuficienta pregătire teoretică, care furnizează denaturările și devierile ideologice. Rămănelile în urmă și devierile — precizează Acad. V. V. Vinogradov în articolul citat — sunt de fapt posibile numai acolo unde munca ideologică este slabă. Lucrarea lui I. V. Stalin « Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. » cere o sporire a exigențelor față de munca lingviștilor, îndeosebi în domeniul teoretic, aceasta fiind condiția de bază a rezultatelor practice fecunde.

Importanța unei solide pregătiri teoretice în domeniul științelor sociale este subliniată cu deosebită tărie în lucrarea lui I. V. Stalin, care arată pericolul care există în cercetările economice și în toate științele sociale de a privi lucrurile superficial, « din punct de vedere formal, din punct de vedere al proceselor care se desfășoară la suprafața fenomenelor » și de a nu face deosebire « între procesele de dezvoltare care se desfășoară în adânc și fenomenele de suprafață... »¹.

Pericolul cel mai mare în lingvistică îl constituie, pentru cercetători, concepțiile idealiste pe care le susțin reprezentanții burgheziei din țările capitaliste și care, în trecut, au avut și la noi o puternică influență. Combaterea acestor teorii este deci prima sarcină teoretică ce se impune lingviștilor prin însușirea învățaturii staliniste.

În acest domeniu, în lingvistica română, munca este abia la început. Ea se manifestă totuși în cele două reviste ale Institutului de lingvistică din București, « Limba română » și « Studii și cercetări lingvistice », cât și în celelalte lucrări ce se elaborează astăzi în cele două Institute de lingvistică ale Academiei R.P.R., și ea a început să fie simțită și în cursurile universitare de lingvistică. În ceea ce privește însă opera pozitivă de introducere a marxismului în lingvistică, deși ea este astăzi întreprinsă în lucrări de bază ca Gramatica, Ortografia sau Dicționarul limbii române contemporane, totuși, în acest domeniu, există încă lipsuri serioase.

Lipsa cadrelor de lingviști educați în lumina învățaturii staliniste despre limbă este cea mai serioasă piedică în realizarea operei de introducere a marxismului în lingvistică. Creșterea acestor cadre rămâne prima și cea mai importantă condiție pentru așezarea lingvisticii noastre pe temeiuri științifice. De aceea, Institutul de lingvistică din București, făcând primii pași în această direcție, a inaugurat în acest an un curs de îndrumare pentru colaboratorii Institutului, în care se fac lecții și seminarii de introducere în lingvistică și lingvistică generală, lexicografie, gramatică practică și istorică etc. Scopul acestei școli este ridi-

¹. I. Stalin, Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S., Editura pentru literatură politică, ediție legată 1952, p. 122.

carea cât mai grabnică a cât mai numeroase cadre tinere, capabile să îndeplinească vastul program de muncă al Institutului.

Pentru progresul lingvisticii marxiste în țara noastră este necesară intensificarea activității Institutelor de lingvistică și a catedrelor de lingvistică din universități în sensul sporirii numărului și calității comunicărilor științifice și a colaborării la revistele de specialitate. Această activitate nu este încă suficient organizată printr'o planificare a desbaterii problemelor pe subiecte anumite, cum se procedează astăzi în Uniunea Sovietică, unde au avut și au loc largi desbateri publice referitoare la problemele ridicate de tezele staliniste despre limbă, ca: legile interne de dezvoltare a limbii, problemele lexicografiei, problema predării limbilor în școală etc., desbateri care își găsesc un larg răsunet în revistele sovietice de lingvistică.

Popularizarea problemelor de lingvistică prin conferințe, răspândirea tot mai largă a revistelor « Limba română » și « Studii și cercetări lingvistice », îmbunătățirea conținutului lor prin consfătuiri cu cititorii, crearea unui număr cât mai mare de colaboratori ai acestor reviste din rândurile profesorilor, învățătorilor și studenților, strângerea legăturilor Institutelor de lingvistică cu școala, întărirea muncii catedrelor de lingvistică, publicarea de cât mai numeroase lucrări de lingvistică călăuzite de învățătura stalinistă despre limbă și de mărețul exemplu al lucrărilor lingviștilor sovietici, sunt îndatoririle firești pe care lingviștii români le au astăzi în opera de construire a socialismului în țara noastră, ca militanți activi ai revoluției noastre culturale.

În procesul construirii socialismului, problema cultivării limbii și a rolului ei ca instrument de dezvoltare a culturii noastre se pune cu o acuitate mai mare decât în orice altă epocă.

Lingviștii români, adâncind în mod creator învățătura stalinistă, găsesc în ea temelia sigură pentru cercetările lor teoretice și practice, precum și cel mai prețios sprijin pentru întărirea patriotismului socialist și a dragostei pentru limba noastră, pentru dezvoltarea și înflorirea culturii noastre.

